

Kultainen noutaja Hulda (vasemmalla) on Kati Kortelaisen ensimmäinen pelastuskoira. Nyt 11-vuotias seniori on jäänyt ansaitulle eläkkeelle ja luovuttanut paikkansa nelivuotiaalle Telmalle.

Sinivalkoista Vapaaehtoisen pelastuspalvelun merkkiä saa käyttää Suomen Pelastuskoiraliittoon kuuluvan koiran valjaissa vasta, kun koiralle on tehty maastolajien viranomaistarkastus ja sille on myönnetty hälytys-oikeus.

Hyvä pelastuskoira on ketterä ja rohkea

Hyvältä pelastuskoiralta vaaditaan hyvän fyysisen kunnon ja sosiaalisuuden lisäksi nopeutta, koulutettavuutta sekä säänkestävyyttä. Koiran tulee olla myös helposti motivoitavissa eikä se saa häiriintyä ympärillä olevista häiriötekijöistä. – Pelastuskoiralajeissa käytetään paljon erilaisia paimenkoira- ja noutajarotuja. Koiran koolla ei ole varsinaisesti mitään merkitystä, mutta pienille koirille vaikeassa maastossa tai syvässä lumessa kahlaaminen on luonnollisesti huomattavasti vaikeampaa, Kortelainen toteaa. Hyvä fysiikka on tärkeää myös koiran ohjaajalle, sillä maastossa rämpiminen käy nopeasti kunnon päälle. Ohjaajan tulee lisäksi omata hyvä stressinsietokyky ja hallita suunnistus- ja ensiaputaidot. Lumivyöryetsinnässä toimivalta koiran ohjaajalta vaaditaan lisäksi lumivyörytietouden perusteiden osaaminen.

Nimestään huolimatta lumivyörykoiraa ei käytetä ainoastaan vyörytilanteissa, vaan sitä hyödynnetään myös kadonneiden henkilöiden etsinnässä muiden pelastuskoirien tapaan. Lumietsintäkoulutus toimiikin eräänlaisena pelastuskoiran lisäkoulutuksena tavallisten maastolajien rinnalla. Tarpeen vaatiessa hälytysvalmiudessa olevaa koirakkoa saatetaan pyytää osallistumaan myös niin kutsuttuun tutkinnalliseen etsintään. Tällöin etsinnän lähtökohtana on oletus siitä, että kadonnut henkilö tullaan löytämään menehtyneenä. Suomen Pelastuskoiraliitto kehittää pelastuskoiratyötä yhdessä poliisin, palo- ja pelastusviranomaisten sekä muiden pelastusalan järjestöjen kanssa. Liiton alueelliset jäsenyhdistykset kouluttavat pelastuskoirakoita. Ylläksellä lähimmät pelastuskoiratoimintaa järjestävät tahot ovat Ylläksen Koirakerho ry:n alla toimiva Ylläksen Pelastuskoirat sekä kittiläläinen Ounasjokilaakson pelastuskoirat ry.

Kultainen noutaja *Telma* istuu jänkän laidalla ja seuraa silmä tarkkana kauempana liikkuvan omistajansa liikkeitä. Sen kaunis, karamellinvärisen turkki kiiltää upeasti huhtikuun auringon valossa. Oransseissa valjaissa lukee isoin kirjaimin teksti ”pelastuskoira”.

Luvan saatuaan koira säntää häntä liehuen etsintätehtävän pariin.

Telma muodostaa omistajansa **Kati Kortelaisen** kanssa toisen Lapin alueen kahdesta koulutetusta lumivyörykoirakosta. Vuodenvaihteessa Äkäslompoloon muuttaneella Kortelaisella on vuosien kokemus vapaaehtoisen pelastuspalvelun eli Vapepan hälytyslistalla toimimisesta.

Harrastus vei nopeasti mennessään

Kortelaisen sydän on sykkinyt pelastuskoiraharrastukselle jo vuosien ajan. Hänen ensimmäinen kosketuksensa lajiin tapahtui noin kymmenen vuotta sitten *Hulda*-nimisen kultaisen noutajan saavuttua taloon.

– *Huldan* myötä innostuin pelastuskoirajutuista tosissaan. Hyppäsin niin sanotusti suoraan syvään päätyyn, hän nauraa.

Espoossa asunut Kortelainen siirtyi vapaaehtoisen pelastuspalvelun hälytyslistalle ensimmäisen kerran vuonna 2014, jolloin hän toimi kartturina paikallisen pelastuskoirayhdistyksen koirakoille. Kahta vuotta myöhemmin myös *Hulda*-koira läpäisi etsijäkoiran hälytyskelpoisuuteen vaadittavan käyttöönottotarkastuksen ja sai oikeuden liittyä poliisin hälytyslistalle Kortelaisen rinnalle.

Pakasterasiaan kätkettyjen herkkujen sijaan pelastuskoirakoiden pääasiallinen työ on kadonneiden henkilöiden etsiminen. Vuosien varrella Kortelaisen eteen onkin ehtinyt sattua monenlaisia tilanteita. Etelä-Suomessa pelastuskoirayhdistysten hälytystehtävät liittyivät useimmiten taajama-alueella kadonneisiin vanhuksiin tai lapsiin. Suurimmassa osassa tapauksista kadonnut henkilö onnistutaan löytämään. Aina tehtävät eivät kuitenkaan pääty yhtä onnellisesti.

– Eteen on sattunut myös tilanteita, joiden lopputulos ei niin sanotusti ole ollut toivotunlainen. Ikävästi päättyneet tehtävät jäävät mielen perukoille pyörimään vielä pitkäksi aikaa, Kortelainen myöntää.

Henkisestä kuormittavuudesta huolimatta pelastuskoiraharrastukseen liittyy myös valtavasti positiivisia puolia. Uuden oppiminen ja eläimen kanssa toimiminen on palkitsevaa, ja hyvällä porukalla treenaaminen on antoisaa.

– On myös äärimmäisen hienoa huomata, että omalla toiminnalla voi olla myös käytännön apua ja hyötyä muille. Parhaimmillaan harrastuksen avulla voi jopa pelastaa ihmishenkiä.

Pohjoisessa harrastuksen luonne on muuttunut

Tällä hetkellä Kortelainen asuu Äkäslompolossa ja toimii hälytysvalmiudessa olevana koirakkona yhdessä nelivuotiaan kultaisen noutajansa *Telman* kanssa. 11-vuotias *Hulda* on jättäytynyt viettämään ansaittuja eläkepäiviä.

Pohjoiseen muuton myötä pelastuskoiratoiminnan rooli on muuttunut Kortelaisen elämässä. Siinä missä viikoittaiset treenimäärät pyörivät etelässä jopa kahdentoista tunnin tietämillä, on Ylläksellä

mahdollisuus organisoiutuihin harjoituksiin ainoastaan kerran viikossa. Tämän ohella Kortelainen tekee *Telman* kanssa myös omatoimisia harjoituksia.

Ensi alkuun yksi viikkotreenei tuntui suurin harjoitusmääriin tottuneelle koirakolle todella pieneltä. Lapissa harjoitusten lumi- ja talvipainotteinen sisältö on tarjonnut kuitenkin kaivattua vaihtelua aiempaan. Kortelaisen pohjalla oleva lumivyörytekniikan koulutus sekä *Telman* kanssa aiemmin hankitut pohjataidot rauniotyöskentelystä ja lumietsinnästä ovat edesauttaneet paljon harjoittelun etenemisessä.

– Lumipelastamiseen painottuvat harjoitukset ovat antaneet meille molemmille paljon lisää motivaatiota ja innostusta lajia kohtaan. Täällä lumi ja tunturiolosuhteet ovat muutenkin voimakkaasti läsnä elämässä. On ollut hienoa päästä harjoittelemaan myös uusia osa-alueita, vaikka aihe onkin itselleni tuttu lumiturvallisuuskurssien sekä parin vuoden takaisen lumietsinnän kouluttajakoulutuksen myötä, Kortelainen kiittelee.

Huhtikuun alussa hän suoritti *Telman* kanssa Suomen Pelastuskoiraliiton järjestämän lumivyörypelastamisen näyttökokeen. Näytön suorittaminen on ollut Kortelaiselle pitkän tähtäimen tavoite, jonka eteen hän on tehnyt pohjustavaa työtä jo vuosien ajan. Vastaisuudessa koirakko voidaan hälyttää pelastuslaitoksen avuksi myös lumivyöryonnettomuuksiin tai lumietsintään liittyvissä tehtävissä.

Kortelaisen lisäksi Lapissa on tällä hetkellä vain yksi toinen hälytyskelpoinen lumivyörykoirakko. Vapaaehtoisen pelastuspalvelu Vapepan hälytyslistoilta pelastus- ja etsintäkoiria maakunnan alueelta löytyy kahdeksan.

Sittemmin Kortelainen on oppinut nauttimaan myös kasvaneesta vapaa-ajan määrästä.

– *Telman* osaaminen on onneksi jo siinä pisteessä, että yhdet harjoitukset viikossa riittävät olemassa olevien taitojen ylläpitämiseen. Tämä on puolestaan vapauttanut valtavasti aikaa muille asioille, kuten hiihtämiselle ja laskettelulle, hän hymyilee.

Koiran pelastuskoiraksi kouluttamiseen yksi viikkotreenei ei kuitenkaan riitä. Esimerkiksi *Telman* kouluttaminen hälytyskelpoiseksi koiraksi vei kolme intensiivistä vuotta ja piti sisällään useammat, noin kolmen tunnin mittaiset treenit viikossa.

– Eihän tämä ole koiraharrastuksena missään nimessä järkeväästä päästä. Mikäli lajia tahtoo treenata tosissaan, kuluu niin koiran kouluttamiseen kuin viikoittaisiin treeneihinkin älyttömästi aikaa, naurahtaa Kortelainen pilke silmäkulmassaan.

Laura